

Referat for 4. møde i kystvandrådet for Thisted Bredning 11. marts 2026 kl. 14-18
På "Værftet" Gammel Færgevej 24, Vilsund, 7700 Thisted.

Deltagere:

Jeppe Kortbæk Bertelsen, Jan Salmonsens, Ejvind Kjærgaard Nielsen, Bo Fink, Lars Rask Mortensen, Lisbeth Jess Plesner, Carsten Krog Pedersen, Jens Dejgaard Jensen, Leif Graversen, Mette Iversen, Henrik Nielsen, Niels Holger Nordendahl, Morten Linnemann Madsen, Aage Ravn, Helle Korsgaard, Mette Kjærulf, Jesper Balle Kristensen, Thorkild Kjeldsen, Gorm Wæhrens og Henrik Dalgaard.

Fraværende:

Pia Slot og Anders Bøge

1. Velkomst og intro

- a. Dagens program og formål blev gennemgået.
- b. Der blev givet en kort status på arbejdsprojekterne, som er i god fremdrift, og at dele af arbejdet blive fremvist på mødet i dag og vil indgå i arbejdet med alternativt indsatsprogram for målopfyldelse jf. punkt 6.
- c. Orientering om at rapporten, fra arbejdsprojekte A2 – væsentligste udfordringer for at opnå god økologisk i Thisted Bredning udført af DHI, har været præsenteret for den faglige baggrundsgruppe med efterfølgende mulighed for kommentering. Rapporten er nu endelig og klar til indsendelse til SGAV og offentliggørelse på hjemmesiden. Desuden påtænkes der at lave en form for kommunikation af dette produkt, som kan komme til at involvere rådets to talspersoner.
- d. Sekretariatet har haft rettet henvendelse til SGAV angående en juridisk definition på randarealer i aftale om Grønt Danmark. Svaret er, at der ikke findes en sådan, men at der i SGAV anvendes en definition af arealer, som ikke er lavbundslande, der indgår i et vådområdeprojekt.
- e. Forespørgsel om at indgå som lokal fokusgruppe i EU-projektet GRACE om klimaresiliens.
 - i. Besluttet efter punkt 6, at det vil kystvandrådet gerne.

2. Status på forsøgsprojekter

- a. Der er igangsat opstilling af målestationer og foretaget de første målinger i forsøgsprojekterne fra 2025-puljen "Synkronmålinger og snapshot målinger af kvælstof-tab i oplandene til Thisted Bredning og den Centrale Limfjord til udpegningsaf 'hot spots'".
- b. Der er ansøgt om to forsøgsprojekter i puljen i 2026.
 - i. "Test af metoder til måling af vandafstrømning og næringsstofftab fra pumpe landbrugsarealer i oplandet til Thisted Bredning" i samarbejde med AU-DCE.
 - ii. Tidsforsinkelse i kalkbund i Thy og Himmerland" i samarbejde med Kystvandrådene for Den centrale Limfjord og Mariagerfjord. Udføres af GEUS og AU-DCE.
- c. Forsøgsprojekterne for 2026 er på 7 mio kr. og der er ansøgt for 11,4 mio.
 - i. Der bliver spurgt til en plan B for finansiering, hvis ikke der opnås tilsagn. Sekretariatet kigger på evt. muligheder for alternativ finansiering, hvis der ikke opnås tilsagn.

- d. Der blev udtrykt et ønske om, om det kunne lade sig gøre at få målt/vurderet på "kemi" forstået som miljøfremmede stoffer. Sekretariatet undersøger mulighederne for dette med henblik på drøftelse af opgaver for kystvandrådet efter sommerferien.

3. Præsentation af foreløbigt arbejde med af site-selection og analysescenarier (Jens Kjerulff - DTU) - Bilag 1

- a. Der blev gennemgået en præsentation af muslingers betydning i et marint økosystem og på kvalitetsparametre, herefter blev kortmateriale brugt til "site-selection" i Thisted Bredning og modelsetup og scenarie til beregning hos DHI præsenteret.
- b. Scenarier til beregning
 - i. Nulscenarie
 - ii. Scenarie med 6-8 biogene rev
 - iii. Scenarie med produktionsanlæg svarende til udlægning på 6-8 biogene rev
 - iv. Kombination af ii og iii
 - v. Maksimalt scenarie, hvor der udlægges biogene rev og maksimalt antal lineanlæg
- c. Efterfølgende spørgsmål og drøftelser gav anledning til følgende:
 - i. Opdraget er naturgenopretning påvirkning på kvalitetsparametre.
 - ii. Muslinger har en umiddelbar kvælstofeffekt, som relativt let kan beregnes.
 - iii. Muslinger kan ikke erstatte indsatser på land.
 - iv. Muslingernes effekt vil aftage med næringsstofreduktion jf. desuden arbejdet i Den Centrale Limfjord.
 - v. Muslinger er beskrevet i virkemiddelkataloget.
 - vi. Prisen er relativt lav, men mangler finansiering, ca. 70-100 kr. pr ton N.
 - vii. Omplantnings og kulturbanker kan også have en effekt, men der skal modregnes effekt af mobilisering af næringsstoffer ved skrab og evt. død ved iltsvind. Omplantning til Thisted Bredning fører næring i form af biomasse ind i Bredningen, hvis ikke en tilsvarende mængde høstes.
 - viii. Konklusionen er, at muslinger kan have en midlertidig effekt og kan indgå som midlertidigt supplerende virkemiddel i kystvandområder med tidsforsinkelse og mens landbaserede virkemidler etableres.**

4. Præsentation af Fosforvirkemidler (Hans Estrup – DCE) (Bilag 2)

- a. Gennemgang af fosfor, analysen med mængde, kildeopsplitning, vekselkurs (N/P på 3,8) fosfortransportveje fra oplandet samt beregning af maksimalt potentiale af fosforvirkemidler i oplandet til Thisted Bredning.
- b. Drøftelser i forlængelse af oplægget:
 - i. Der er ikke meget at hente på fosfor i oplandet til Thisted Bredning og der er en lille fosforfølsomhed i marine miljøer i forhold til ferske og vekselkursen for fosfor til kvælstof i Thisted Bredning er ret lav sammenlignet med nogle andre områder i Limfjorden.
 - ii. Minivådområdepotentialet er ikke så stort som potentialekortet viser. Undergrunden er af kalk, og derfor ikke er der ikke rigtig etableret dræn. Derfor kan kortet være lidt misvisende.
 - iii. Der er fra Fjordlands udtagnings konsulenter lavet en opgørelse over etablerede, ansøgte og potentielle anlæg, som giver det bedste bud på et realistisk potentiale på 13 anlæg i oplandet.

- iv. Sandfang kan hjælpe på brinkerosion og fjerne fosfor. Det anviste sandfang er blevet etableret i Storå.
- v. Effekten af lavbundsprojekter er meget usikker ifølge Hans' beregninger.
- vi. Den største og eneste nævneværdige fosforreduktionseffekt opnås ved træplantning langs vandløb. Det er vurderet et realistisk potentiale som 20 % af ubeplantede vandløbsstrækninger uden for omlægningsplanen og §3-beskyttede arealer beregnet til 1.110 kg P.

5. Naturanalysen og Synergi analysen (Bilag 3)

- a. Den endelige kortanalyse af større sammenhængene naturarealer efter sidste mødes kommentarer præsenteres.
- b. Metode til udregning af effekt på N uden for omlægningsplanen præsenteres.
- c. Resultatet giver 29 ton N, som kan medtages i arbejdet med det alternative indsatsprogram under punkt 6.
- d. Synergianalysens vægtninger vurderes som fornuftige.
- e. Kortet over synergier med forskellige niveauer af synergi præsenteres og findes brugbart til det videre arbejde.
- f. Der vises forskellige muligheder for kvælstofreduktion samt tilhørende arealkrav i forhold til hvilken grad af synergi, kystvandrådet ønsker at anvende. Denne beslutning anbefales at afvente punkt 6, hvilket besluttet.

6. Præsentation og drøftelse af koncept for alternativt indsatsprogram (Kristoffer Piil - Limfjords-sekretariatet) (bilag 4)

- a. Punktet blev indledt med at sekretariatet præsenterede baggrunden for indsatskravet på 522,8 ton N, samt at det er et krav fra SGAV, at det er dette indsatskrav, som skal anvendes i kystvandrådets arbejde med indsatsprogram.
- b. Sekretariatet har fået udleveret data fra SGAV om baselineeffekter, og undersøgt for, om der er uoverensstemmelse med, hvad der faktisk kommet til at ske. Forskelene skal indgå i arbejdet med scenarie senere.
- c. Kystvandrådets indsatsprogram skal anvises finansiering og understøttes af forskningsmæssigt belæg.
- d. Kystvandrådet beslutter retning/elementer i dag og vedtages endeligt på mødet den 6/5 samt at sekretariatet vil få beregnet de endelige tal.
- e. Kystvandrådets indsatsprogram vil bestå af effekter præsenteret i scenariet, men vil også blive ledsaget af et følgebrev, hvor anbefalinger til indsatsprogrammet beskrives.
- f. Der orienteres om at beslutningerne bør foregå i enighed i kystvandrådet.
- g. Kristoffer Piil gennemgår scenariebyggeren (bilag 5) og efter drøftelser om omstillingselementer med relativt lille betydning, besluttet det at starte med største poster først.
- h. Nedenstående elementer i kystvandrådets indsatsprogram blev i enighed besluttet medtaget i det videre arbejde med det endelige indsatsprogram til vedtagelse 6. maj 2026 jf. pkt. 6.d:
 - i. Omlægningsplan 379 ton N.
 - ii. "Sofaeffekten" 59 ton N.
 - iii. Græsprotein, Kystvandrådets bemærkninger: Det er ikke at tage jorden ud til natur, men bare en anden form for landbrugsdrift. Kan skabe en hurtigere kvælstofreduktion på grund af at det allerede kan tages med i markplanerne. Det besluttet at medtage effekten af to anlæg (4.000ha med græs), da der pt. er et anlæg under etablering i Thy, og der forventes et anlæg mere på Mors. Den faktiske placering og tilnærmede effekt beregnes af sekretariatet frem mod mødet den 6/5 2026.

- iv. Skovrejsning, skovrejsning der allerede er søgt. Der tjekkes op på, om arealerne på 100 ha, som Thys Forsyning allerede er indregnet.
- v. Sammenhængende naturarealer udenfor omlægningsplanen 29 ton N. Finansiering forventes at kunne findes i forbindelse med afgrænsningen af de konkrete projekter i omlægningsplanen, ekstensiveringsordningen eller gennem private fonde.
- vi. Randzoner som fosforvirkemiddel. Her kan der kun blive tale om arealer uden for omlægningsplanen, da det vil være en del af det samlede projekt at forholde sig til arealerne, som kan anvendes til fosforrandzoner. Der findes ikke for nuværende en ordning til etablering af randzoner. Sekretariatet laver en analyse af potentialet udenfor omlægningsplanen.
- vii. Træer langs vandløbsbrinken jf. effekt fra undersøgelsen fra AU-DCE 1110 kg P. (4,2 ton Neq). Der forventes at blive etableret en ordning som kan ansøges hos SGAV.
- viii. Omlægning efter relevant afskæring i synergianalysen kan tage resten, men bør have større vægtning på beskyttelse af drikkevand i synergianalysen/eller særskilt – manglende økonomi, men eksempelvis drikkevandspulje og skov og ekstensivering.
- ix. Hvis der er mulighed for at forsyningerne, kan bidrage med tal på de reduktioner, som planlægges i forbindelse med arbejdet med at reducere uvedkommende vand, ved separatkloakering samt teknologier på renseanlæg fx cyklonteknologi på Thisted Renseanlæg, skal de tages med. Tal for disse reduktioner er vanskelige at tage med. Der arbejdes hårdt på at rense i forvejen. Et stort problem er uønsket vand, som vi ikke ved hvor det kommer fra. Kystvandrådet ønsker staten skal bidrage til at finde uønsket vand hos renseanlæggene. Omkostningseffektivitet for de relativt små reduktioner skal tages i betragtning.

7. Evt.

Næste møde her på værftet 6/5 2026 kl. 14-17 gerne med lidt større lærred og højere stemmeføring.

Sekretariatets kommentar til referatet: Der er 18. marts modtaget en skriftlig reaktion på mødet, som er rundsendt til rådets medlemmer.